

HALTDALEN
sparebank

**Offentliggjøring av finansiell informasjon for
2012**

Basel II - Pilar 3

Haltdalen, 28.02.2013

Innholdet i rapporten er hentet fra årsrapport, kapitaldekningsoppgave og ICAAP for Haltdalen Sparebank.

1	KORT OM HALTDALEN SPAREBANK	3
2	BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER	3
3	KONSOLIDERING	4
4	FINANSIELL UTVIKLING	4
5	RISIKO OG KAPITALSTYRING	5
5.1	INNLEDNING	5
5.2	ORGANISERING OG ANSVAR	5
5.3	OVERORDNEDE RISIKOSTYRINGSPROSESSER OG FELLES RAMMEVERK	6
5.3.1	<i>Rapportering til styret</i>	7
5.3.2	<i>ICAAP prosessen</i>	7
5.4	OVERORDNEDE ØKONOMISKE HOVEDMÅL OG KAPITALSTRATEGI	7
5.4.1	<i>Overordnet mål for risiko og risikovilje</i>	7
5.4.2	<i>Fastsettelse av kapitalmål</i>	8
5.5	FORUTSETNINGER SOM LIGGER TIL GRUNN FOR KAPITALKRAVSBEREGNING	8
6	BEREGNING AV KAPITALKRAV I HENHOLD TIL PILAR 1	8
6.1	ANSVARLIG KAPITAL OG OPPSUMMERING REGULATORISKE KRAV	9
6.2	KREDITTRISIKO	9
6.2.1	<i>Risikovilje og eksponering</i>	9
6.2.2	<i>Styring og kontroll</i>	14
6.2.3	<i>Kapitalbehov (Regulatoriske minimumskrav)</i>	14
6.3	OPERASJONELL RISIKO	14
6.3.1	<i>Risikovilje og eksponering</i>	14
6.3.2	<i>Styring og kontroll</i>	14
6.3.3	<i>Kapitalbehov (Regulatoriskminimumskrav)</i>	14
7	VURDERING AV KAPITALBEHOV PILAR 2	15
7.1	OPPSUMMERING	15
7.2	OPERASJONELL RISIKO	15
7.2.1	<i>Kapitalbehov (ICAAP krav)</i>	15
7.3	KREDITTRISIKO	15
7.3.1	<i>Kapitalbehov (ICAAP krav)</i>	16
7.4	KONSENTRASJONSRISIKO	16
7.4.1	<i>Risikovilje og eksponering</i>	16
7.4.2	<i>Styring og kontroll</i>	16
7.4.3	<i>Kapitalbehov (ICAAP krav)</i>	16
7.5	MARKEDSRISIKO	16
7.5.1	<i>Risikovilje og eksponering</i>	16
7.5.2	<i>Styring og kontroll</i>	16
7.5.3	<i>Kapitalbehov (ICAAP krav)</i>	16
7.6	LIKVIDITETSRISIKO	17
7.6.1	<i>Risikovilje og eksponering</i>	17
7.6.2	<i>Styring og kontroll</i>	17
7.6.3	<i>Kapitalbehov (ICAAP krav)</i>	17
7.7	STRATEGISK RISIKO OG FORRETNINGSRISIKO	18
7.7.1	<i>Risikovilje og eksponering</i>	18
7.7.2	<i>Styring og kontroll</i>	18
7.7.3	<i>Kapitalbehov (ICAAP krav)</i>	18
8	SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV	19

1 KORT OM HALTDALEN SPAREBANK

Haldalen Sparebank ligger i Haldalen i Holtålen Kommune, ca. 11 mil sør for Trondheim mot Røros. Banken ble etablert i 1898 og er i hovedsak en personkundebank. Bankens næringsengasjement er først og fremst knyttet til bankens nærområde som strekker seg mellom Støren og Røros med hovedvekt på tettstedene Singsås, Haldalen og Ålen.

Banken har definert 3 markedsområder: Nærområdet, Trondheimsregionen og resten av landet.

Bankens forvaltningskapital var pr. 31.12.2012 på 1.118 millioner kroner og det ble utført 12,6 årsverk. Haldalen Sparebank hadde ved årsskiftet ca 5.300 kunder. Haldalen Sparebank er tilsluttet Terra-Gruppen.

Beregningene foretatt i Pilar I og Pilar II omfatter bankens ordinære virksomhet.

2 BASEL II

Nye krav til finansinstitusjonenes beregning av kapitaldekning, Basel II, ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Det nye regelverket bygger på en ny standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS). Formålet med det nye kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

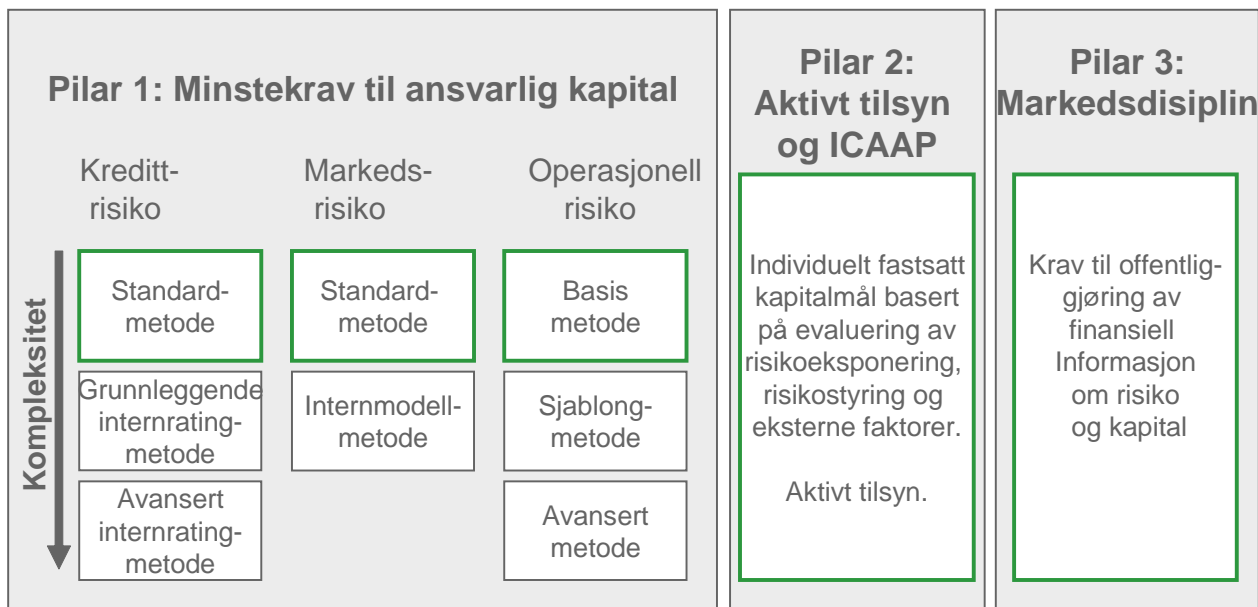
Det nye kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Figur 1: metode for å beregne minimumskrav til ansvarlig kapital iht. Pilar 1

Haldalen Sparebank benytter ikke egne modeller for å beregne minstekrav til kapital, men standardmetodene. Med interne ratingmetoder har flere andre institusjoner oppnådd en reduksjon i kapitalkravet.

Pilar 1

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Det nye forslaget innebærer ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet, som fortsatt blir 8 %, men det blir noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. De store endringene gjelder beregningen av kapitalkravet for kreditt risiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Gjeldende krav til kapitaldekning for markedsrisiko berøres i mindre grad av det nye regelverket. For forsikringselskap gjelder særskilte regler for kapitalkrav.

Pilar 2

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Banken skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå. I tillegg skal tilsynsmyndighetene gjennomgå og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og strategier, samt overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Tilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om det ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen.

Pilar 3

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når aktører i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

3 KONSOLIDERING

Haldalen Sparebank har ingen datterselskaper og utarbeider således ikke konsernregnskap. Bankens Pilar III rapportering og ICAAP- prosess omfatter kun Haldalen Sparebank.

4 FINANSIELL UTVIKLING

Banken hadde i årene 2002 til og med 2009 en gjennomsnittlig vekst på mellom 5 % og 15 % pr. år. Balanseveksten bremses opp i 2010 og i 2011. I 2012 har trenden fra 2002 til 2009 kommet tilbake og forvaltningskapitalen økte med 131 mill, som er en vekst på 13,3 %.

Utlånsveksten var i 2012 på 4,15 %. I 2001 var innskuddsdekningen på 96 %. I årene deretter vokste utlånene forholdsvis mer enn innskuddene slik at innskuddsdekningen eksklusiv meglede innskudd var nede på 74 % i 2007. Denne trenden snudde, og i 2012 var innskuddsveksten på 17,4 %, innskuddsdekning ble 102,9 %.

Resultatet for 2012 var preget av stabil rentenetto, men høyere kostnader, aksjeinvesteringene har igjen gitt positive avkastning, men tap på to næringsengasjement gav et lavere årsresultat i 2012 enn 2011. Resultat før skatt var på 6,1 millioner kroner eller 0,57 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFVK). Det er 3,3 millioner kroner under 2011 hvor tilsvarende resultat var på 9,4 millioner kroner, noe som tilsvarte 0,92 % av GFVK.

Rentenettoen har gått ned fra 2,17 % i 2011 til 2,08 % i 2012. I kroner har rentenettoen økt med 0,2 millioner kroner. Oppgangen skyldes hovedsakelig redusert marginer mellom utlån og innskudd til kunder. Banken får også renter på plasseringer i pengemarkedsfond, et alternativ til plasseringer i ordinære obligasjoner, som ikke kan medregnes som renteinntekter regnskapsmessig. Rentenetto inkl. renteavkastning på plasseringer i pengemarkedsfond var på 2,09 %. Totale andre driftsinntekter utgjorde 5,4 millioner kroner i 2012 mot 3,8 millioner kroner i 2011. I 2011 var kurstap på verdipapirer 0,4 millioner kroner, i 2012 var gevinsten på verdipapirer 1,5 millioner kroner. Bankens kostnader var 1,4 millioner kroner høyere i 2012 enn i 2011. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital, er andre driftskostnader økt fra 1,41 % til 1,47 %. Investeringer i ikke aktiverbart utstyr, fellestjenester og økte lønnskostnader utgjør hoveddelen av økningen. Tap på utlån er belastet årets regnskap med 6,0 millioner kroner. Dette tilsvarer 0,56 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, som er en økning fra 0,21 % i 2011.

Tabell 1 Utvikling resultatregnskap 2008-2012

	2012		2011		2010		2009		2008	
	Beløp	%	Beløp	%	Beløp	%	Beløp	%	Beløp	%
Renteinntekter og lignende inntekter	50 674	4,71 %	47 838	4,70 %	45 244	4,35 %	47 210	4,61 %	68 365	7,34 %
Rentekostnader og lignende kostnader	28 362	2,64 %	25 733	2,53 %	26 918	2,59 %	31 794	3,10 %	49 093	5,27 %
Rentemargin	22 312	2,08 %	22 105	2,17 %	18 326	1,76 %	15 416	1,51 %	19 272	2,07 %
Aksjeutbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning	320	0,03 %	995	0,10 %	1 324	0,13 %	185	0,02 %	242	0,03 %
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	4 840	0,45 %	4 577	0,45 %	4 027	0,39 %	4 281	0,42 %	3 932	0,42 %
Provisjonskostn. og andre kostn. fra banktjenester	1 259	0,12 %	1 403	0,14 %	1 425	0,14 %	1 470	0,14 %	1 077	0,12 %
Netto gevinst/tap på valuta og verdipapirer	1 507	0,14 %	-439	-0,04 %	1 613	0,16 %	4 203	0,41 %	-2 336	-0,25 %
Andre driftsinntekter	38	0,00 %	43	0,00 %	81	0,01 %	371	0,04 %	178	0,02 %
Lønn og generelle administrasjonskostnader	11 617	1,08 %	10 607	1,04 %	9 566	0,92 %	10 729	1,05 %	10 190	1,10 %
Andre driftskostnader	4 181	0,39 %	3 761	0,37 %	3 743	0,36 %	3 882	0,19 %	3 572	0,39 %
Resultat av ordinær drift før skatt og tap	11 960	1,11 %	11 510	1,13 %	10 637	1,02 %	8 375	0,82 %	6 449	0,69 %
Tap på utlån/inngått på utlån	5 997	0,56 %	2 117	0,21 %	625	0,06 %	1 422	0,14 %	1 862	0,20 %
Gevinst/Tap av verdipapirer (anleggsmidler)	-133	-0,01 %		0,00 %	-255	-0,02 %				
Resultat av drift før skatt	6 096	0,57 %	9 393	0,92 %	10 267	0,99 %	6 953	0,68 %	4 587	0,49 %
Årsresultat	4 438	0,41 %	6 192	0,61 %	7 267	0,70 %	5 547	0,54 %	2 804	0,30 %

Kapitaldekning og kjernekapitaldekning var begge ved utgangen av 2012 på 16,5 prosent. Lovens minimumskrav er 8 og 4 prosent.

Ren kjernekapital var 13,9.

Det er stilt krav om at bankene innen 30. juni 2012 må ha en ren kjernekapitaldekning på minst 9 prosent.

5 RISIKO OG KAPITALSTYRING

5.1 Innledning

I tråd med bankens policy for risikostyring har styret en løpende vurdering av interne prosesser og rutiner for kartlegging og overvåking av de risikofaktorer som banken er eksponert for. ICAAP er et viktig ledd i dette arbeidet.

5.2 Organisering og ansvar

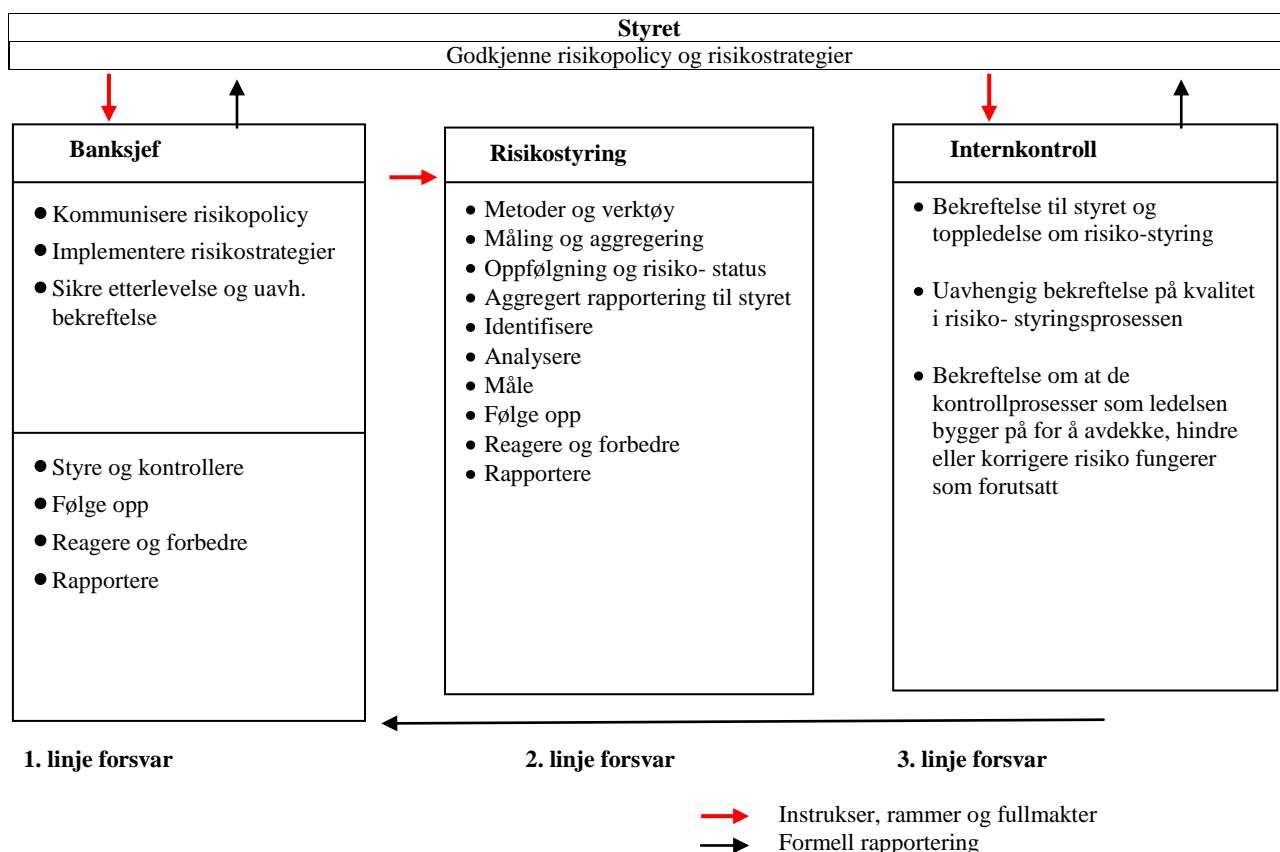
For å utvikle et godt tillitsforhold mellom banken og de viktigste interessegruppene, er det nødvendig med gode styringssystem for virksomheten:

- Et kompetent og uavhengig styre
- Gode interne styringsprosesser
- En objektiv og uavhengig eksternrevisor
- Åpen og god kommunikasjon med ansatte, kunder og omgivelsene ellers
- Gode interne rutiner for å etterleve strenge etiske prinsipper

Et godt internt kontrollmiljø forutsetter forankring i hele organisasjonen; fra den enkelte medarbeider til bankens ledelse. Det overordnede ansvar for risikostyring har banksjef. Dette sikrer nødvendig forankring i bankens ledelse. For videre å sikre et godt internt kontrollmiljø er det viktig med forankring i organisasjonen. Bankens overordnede styringssystem er dels basert på et tett samarbeid mellom administrasjonen og styret, og dels gjennom et operasjonalisert overvåkingssystem, som sørger for at vesentlige, risikoreduserende oppgaver utføres til rett tid. Administrasjonen har et tett samarbeid med styret, og aktiviteter som kan medføre vesentlig risiko/tap tas opp i og godkjennes av dette før de iverksettes. Alle risikopolicyer vurderes av styret årlig, og ellers hvis lover, pålegg eller andre endringer i samfunnet rundt oss eller i egen organisasjon gjør det nødvendig.

Haldalen Sparebank er en liten bank med få ansatte. Bankens tilstreber allikevel en styrings- og kontrollstruktur som gir en god og hensiktsmessig arbeidsdeling. Virksomheten har etablert følgende styrings- og kontrollstruktur:

Figur 2 Styrings- og kontrollstruktur

Risikostyring ivaretas av banksjef sammen med bankens ledelse og bankens avdelingsledere. Banken har fokus på å ha tilstrekkelige ressurser innenfor risikostyring, og vil løpende vurdere tilgjengelig kompetanse og kapasitet. Haltdalen Sparebank trekker også på den kompetanse som våre samarbeidspartnere i Terra-Gruppen og Terra Vis kan tilby.

5.3 Overordnede risikostyringsprosesser og felles rammeverk

Banken startet i 2006 med en vesentlig forbedring av virksomhetsstyring, intern kontroll og risikostyring. Banken har delt arbeidet med risikostyring inn i følgende risikoområder:

- Kredittrisiko
- Finansiell risiko
- Operasjonell risiko

Risikostyring omfatter månedlige og kvartalsvise risikorapporter, internkontrollrapportering og kapitalplanlegging. I prosessen med strategi og budsjett involveres alle ansatte for å få en bred diskusjon om veivalg, samtidig som vurderinger og beslutninger forankres.

Haltdalen Sparebank er en liten bank med få medarbeidere. Dette setter store krav til den enkelte medarbeider som har mange arbeidsområder som de må håndtere. Under utarbeidelse av arbeidsinstrukser, er det lagt vekt på at det skal være en back-up funksjon for alle oppgaver i banken. Banken har også en strategi på at de oppgaver som ikke inngår i vår kjernevirksomhet skal settes ut. Derfor har banken en avtale med Terra Økonomiservice på regnskap, depotarbeid og kontroll er satt ut til Terra Depot og banken har avtale med Terra Forvaltning på plassering av overskuddslikviditet. I tillegg er banken medeier i Terra Vis for å få tilgang til kompetanse og maler for styringssystemer og risikodokumenter.

Utover dette foreligger en rekke sentrale rutiner, detaljerte arbeidsbeskrivelser, instruksjer med videre som skal sikre at styrets risikostrategier gjennomføres i praksis. Arbeidet med å etablere gode prosesser og rutinebeskrivelser er en omfattende og krevende prosess som må ivaretas til enhver tid. Viktig tiltak innenfor styring og kontroll er derfor å sikre prosesser som bidrar til minimum årlig revisjon av rutiner, samt løpende forbedringer basert på negative hendelser og erfaringer gjennom året.

5.3.1 Rapportering til styret

Styret behandler i januar sin møteplan som også inneholder en oversikt over hvilke saker som skal behandles månedsvis, kvartalsvis og årlig. Styret blir månedlig orientert om de største risikoer i banken ved gjennomgang av bankens regnskap. I tillegg mottar styret kvartalsvis risikoreporter på kreditt-, markeds- og likviditetsområdet, rapport om bankens måltavle hvor vi har satt opp mål i forhold til syv virksomhetsområder og en oversikt over mislighold- og restanseutviklingen i bankens utlånsportefølje. Banksjef og styrets leder har egne møter etter behov, minimum en gang pr måned i forbindelse med styremøter. Styret og administrasjon i banken har et åpent og godt samarbeid.

Rapporter i hht internkontrollforskriften utarbeides av banksjef. Egne rapporter fra leder for betalingsformidling, kredittområdet, IT og spare-/plasseringsområdet implementeres i rapporten som behandles av styret. Banken innhenter årlig en uavhengig bekreftelse fra ekstern revisor på at internkontrollforskriften er ivaretatt.

Banksjefens stillingsinstruks regulerer også rapportering til styret.

5.3.2 ICAAP prosessen

ICAAP prosessen inngår som en vesentlig prosess i banken. ICAAP prosessen tar utgangspunkt i budsjetter og prognoser som utarbeides årlig. Budsjetter og prognoser på 3 års basis utarbeides av administrasjonen og fremlegges for styret. Dette danner grunnlag for beregninger av kapitalbehov. Banken foretar utover dette stresstester basert på hva som vil være rimelige worst case scenario for banken.

Prosess i styret innebærer en gjennomgang og diskusjon om viktige forutsetninger i ICAAP analysen, herunder;

- vesentlige forutsetninger i budsjett og 3 års prognose
- vurdering av om stresstester er relevante og tilstrekkelig konservative til å dekke en worst case situasjon
- vurdering av kapitalnivå, dvs hvor mye kapital banken bør ha, herunder hvor stor buffer styret finner forsvarlig

Det utarbeides ICAAP rapport som oppsummerer ICAAP arbeidet for banken. Styret behandler endelig ICAAP rapport herunder viktige forutsetninger i ICAAP analysen, som;

- eventuelle oppdaterte forutsetninger for budsjett og prognose
- foretatte stresstester
- evaluering av kapitalmål
- endelig totalvurdering av risiko, styring og kontroll og kapitalbehov

Ansvarlig kapital/Kjernekapital vurderes og fastsettes av styret.

5.4 Overordnede økonomiske hovedmål og kapitalstrategi

5.4.1 Overordnet mål for risiko og risikovilje

I arbeidet med utforming av bankens risikopolisy har det vært lagt vekt på kartlegging og fastsetting av bankens risikotoleranse. Risiko er et produkt av konsekvens (utfall som medfører tap) og sannsynlighet for utfallet. Risikotoleransen uttrykker evne og vilje til å akseptere risikoen.

I tråd med bankens forretningsgrunnlag og egenart skal det kun tas risiko på virksomhetsområder som banken kan forvente å oppnå en rimelig avkastning i forhold til risiko, og som er en naturlig del av bankens forretningsgrunnlag. Andre risikoer skal om mulig avvikles eller reduseres. Styret i banken har vedtatt følgende risikotoleranse:

Tabell 2 Risikotoleranse

Risikotype	Risikoprofil
Kredittrisiko	Lav til moderat risiko
Operasjonell risiko	Moderat
Likviditetsrisiko	Lav
Renterisiko (markedsrisiko)	Moderat
Verdipapirer (markedsrisiko)	Lav til moderat
Valutarisiko (markedsrisiko)	Lav
Forretningsrisiko (markedsrisiko kunder)	Lav
Strategisk risiko	Moderat
Omdømme risiko	Lav

Risikotoleransen revideres årlig i forbindelse med bankens strategiprosess, slik at det blir samsvar mellom forretningsmessig strategi, hvilken risiko dette medfører og kapital forbundet med det strategiske valget.

5.4.2 Fastsettelse av kapitalmål

Haltdalen Sparebank er en selvstendig sparebank uten tradisjonelle eiere slik som aksjonærer eller grunnfondsbeveiere. I bankens strategi har styret derfor ikke eksplisitt uttrykt et avkastningsmål på egenkapitalen. Imidlertid er styret av den oppfatning at det er viktig å ha en tilstrekkelig inntjening på bankens kapital for å opprettholde en god soliditet over tid.

Et annet økonomisk hovedmål er å ha en sunn og solid forretningsdrift slik at man evner å sikre selvstendighet for dermed å kunne betjene bankens lokalemærkedsovråder på en tilfredsstillende måte.

Banken har som mål å ha en kapitaldekning som tilsvarer en uoffisiell BBB+ rating.

Haltdalen Sparebank har et mål på 14 % kapitaldekning. I forbindelse med bankens etablering av kapitalmål har banken hensyntatt bankens egen kapitalbehovvurdering fremkommet i ICAAPen samt at det er estimert en buffer på ca 2 % -poeng. Kravet er derfor ikke å oppfatte som et absolutt minimumskrav, men som et mål virksomheten vil styre etter for å opprettholde bankens rating og omdømme i kapitalmarkedet.

Målsettingen skal søkes oppnådd gjennom reell økning av inntekter, relativ reduksjon av kostnader og en moderat økning av volum. Banken har utarbeidet flere totalkundekonsepter som medfører fokus på breddealg, og dette er sentrale virkemidler for å nå målsettingen.

Banken har pr 31.12.2012 kjernekapital gjennom sparebankens fond samt fondsobligasjonslån. Målsettingen for planperioden er at opptjent egenkapital og periodens resultater skal finansiere bankens vekst.

5.5 Forutsetninger som ligger til grunn for kapitalkravsberegning

Banken benytter standardmetoden for å beregne kredittrisiko og enkel metode for å beregne operasjonell risiko. Styret er kjent med at enkelte risikoer er vanskelig å fange opp ved bruk av enkle modeller. Dette gjelder blant annet motpartrisiko og restrisiko. Den stresstest som benyttes legger til grunn at alle hendelsene inntreffer med en gang. Dette er en streng antagelse, da det er rimelig å anta at ikke alle hendelsene inntreffer samtidig (perfekt korrelerte). Valg av enkle modeller i beregning av kapitalbehovet vil kunne medføre et høyere kapitalkrav enn avanserte modeller som benytter portefølje teori. Styret vurderer det slik at motpartrisiko og restrisiko er ivaretatt på en forsvarlig måte i årets ICAAP.

Kapitalkravsforskriften § 31-5 gir fritak fra krav om beregning av markedsrisiko dersom handelsporteføljen i selskapet vanligvis ikke er større enn fem prosent. Dette medfører at banken ikke har beregnet markedsrisiko i Pilar I. For vurdering av markedsrisiko vises det til kapittel 7.5.

6 BEREGNING AV KAPITALKRAV I HENHOLD TIL PILAR 1

Banken har valgt standardmetoden for beregning av kapitalkrav til kredittrisiko og basismetoden for beregning av operasjonell risiko. (bankens handelsportefølje er av en slik størrelse at banken derfor ikke beregner markedsrisiko iht. Pilar I) Dette innebærer at beregningen av kapitalkrav for disse risikoer følger kapitalkravsforskriftens kategorier og vektingsregler.

Regelverket etter kapitalkravsforskriften, Basel II, innebærer følgende vektingsregler av vesentlig betydning for kredittrisikoen i banken;

- Lån med pant i bolig innenfor 80 % av forsvarlig verdi gis risikovekt 35 %.
- Øvrige lån, vekt 100 %
- Fordringer mot institusjoner og pengemarkedsfond vekt 20 %, mens resterende hovedsakelig vekt 100 %.

Beregning av kapital for operasjonell risiko etter basismetoden innebærer et kapitalkrav fastsatt i forhold til selskapets rentenetto og andre inntekter. Vurdering av operasjonell risiko baseres på erfarte hendelser, hendelser i bransjen og iboende risikoer.

6.1 Ansvarlig Kapital og oppsummering regulatoriske krav

Oppstillingen nedenfor gir opplysninger om ansvarlig kapital, herunder kjernekapital og beregningsgrunnlaget

Tabell 3 Ansvarlig kapital

	2012	2011
Kjernekapital:		
Sparebankens fond	87 181	82 803
Gavefond	25	35
Overfinansiert pensjonsforpliktelse	(739)	(471)
Fondsobligasjoner	15 000	15 000
Fradrag pga. maksbegrensning av kjernekapital	-	(512)
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinst.	(8 831)	(6 160)
Immatrielle eiendeler	(93)	(265)
Sum kjernekapital	92 543	90 430
Tilleggskapital	-	-
Sum tilleggskapital	-	-
Netto ansvarlig kapital	92 543	90 430

Eksponeeringskategori	2012		2011	
	Verdigrunnlag	Vektet verdi	Verdigrunnlag	Vektet verdi
Stater	30 051	-	140	-
Lokal regional myndighet	5 061	1 012	4 876	1 013
Offentlig eide foretak	4 990	4 990	7 963	5 563
Institusjoner	109 045	36 998	39 015	20 913
Foretak	45 249	45 249	61 977	52 275
Massemarked	-	-	3 527	588
Pantsikkerhet eiendom	836 266	343 178	797 824	318 725
Forfalte engasjementer	5 745	7 282	1 064	1 525
Obligasjoner med fortrinnsrett	40 920	4 092	49 614	4 538
Andeler verdipapirfond	5 461	1 092	5 325	1 063
Øvrige engasjementer	82 946	78 810	97 022	80 463
Kapitalkrav fra operasjonell risiko		48 550		45 513
Gruppenedskrivninger		(2 900)		(2 900)
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		(8 813)		(6 675)
Beregningsgrunnlag		559 540		522 600
Kapitaldekning i %		16,54 %		17,30 %
Kjernekapitaldekning i %		16,54 %		17,30 %
Ren kjernekapital i %		13,86 %		14,53 %
Beholdning av ansvarlig kapital utover 8 %		47 780		48 622

Tabellen viser oppbygningen av ansvarlig kapital i banken. Av tabellen fremgår også minimumskravet til ansvarlig kapital og kapitaldekningen. Bankens hadde per 31.12.2012 en kapitaldekning på 16,5 % mot 17,3 % året før. Ren kjernekapitaldekningen var 13,9 % mot 14,5 % året før.

Kredittrisiko er bankens vesentligste risiko. Kapitalkrav knyttet til operasjonell risiko beregnes basert på basismetoden, hvor beregningsgrunnlaget er gitt ved 15 pst av gjennomsnittlig inntekt siste tre år multiplisert med 12,5.

Fondsobligasjonen på 15 mill med insentiv om innløsning, med call 10.10.2016, dersom callen ikke benyttes vil marginen øke med 1 prosent. Bankens vil innfri lånet på calldato.

6.2 Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at bankens kunder/motparter ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser overfor banken. Kredittrisiko vedrører alle fordringer på kunder/motparter, utlån, kreditter, garantier og ikke benyttede kreditter. Kredittrisiko avhenger av bl.a. fordringens størrelse, tid til forfall, sannsynlighet for mislighold og eventuelle sikkerhetsverdi. Kredittap kan også oppstå som følge av operasjonelle feil.

6.2.1 Risikovilje og eksponering

Kredittrisiko er bankens vesentligste risiko og består hovedsakelig av utlån til privat- og bedriftsmarkedet, i all hovedsak klassifisert i eksponeringskategori; Pantesikkerhet Eiendom, Foretak og Øvrige engasjementer i tabellen nedenfor. Kredittrisiko styres gjennom bankens kredittstrategi. Det er utarbeidet kredithåndbøker med policyer og rutiner for styring av kredittrisiko, herunder klargjøring av krav til dokumentasjon og betjeningsevne for kunder som innvilges kreditt, samt krav til sikkerhet i engasjementene.

Videre har banken kredittrisiko knyttet til investeringer i verdipapirer. Som følge av finansuroen er det generelt en økt risiko knyttet til kapitalplasseringer, men bankens har etablert rammer og foretatt disposisjoner som reduserer markeds- og

kredittrisikoen på sine plasseringer vesentlig. Kredittrisiko knyttet til plasseringer herunder innskudd er i all vesentlighet klassifisert i eksponeringskategori; Stater, Institusjoner, Obligasjoner med fortrinnsrett og Andeler i pengemarkedsfond.

Tabell 4: Eksponering fordelt på engasjementstyper og spesifikasjon av risikovektet volum og kapitalkrav:

Eksponeringskategori	Balanseposter	Utenom-balanseposter	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav
Stater	30 051	-	-	-
Lokal regional myndighet	5 061	-	1 012	81
Offentlig eide foretak	4 990	-	4 990	399
Institusjoner	109 045	-	36 998	2 960
Foretak	41 065	4 184	45 249	3 620
Pantsikkerhet eiendom	800 997	35 269	343 178	27 454
Forfalte engasjementer	5 745	-	7 282	583
Obligasjoner med fortrinnsrett	40 920	-	4 092	327
Andeler verdipapirfond	5 461	-	1 092	87
Øvrige engasjementer	76 672	6 274	78 810	6 305
Beregningsgrunnlag	1 120 007	45 726	522 702	41 816

Tabellen over viser bankens totale eksponering innenfor ulike engasjementskategorier samt kapitalkrav. Eksponeringen omfatter både balanseførte og poster utenfor balansen. Haltdalen Sparebank har om lag 72 % av sin kreditteksponering (brutto) i engasjementstypen "Pantsikkerhet eiendom". Forfalte engasjementer utgjør under 1 % av samlet kreditteksponering. Hensyntatt risikovektning (kapitalkrav iht. Pilar I) utgjør Pantesikkerhet Eiendom 65 % av kapitalkravet, mens Foretak og øvrige engasjementer utgjør henholdsvis 9 % og 15 %.

Tabellen nedenfor viser brutto utlån og garantier ved utgangen av 2011 og 2012 fordelt på sektorer og næringer.

Tabell 5: Fordeling utlån

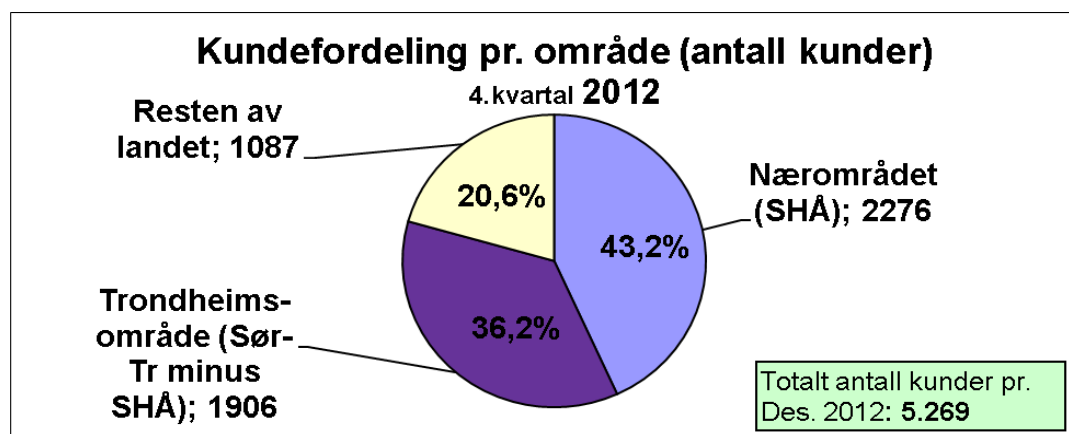
Maks kreditteksponering	Brutto utlån		Ubenyttede trekkrettigheter		Garantier		Individuelle nedskrivninger		Maks kreditt-eksponering	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Potensiell eksponering på utlån										
Offentlig forvaltning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lønnstakere o.l.	798 730	767 175	26 559	24 703	32 903	21 726	40	40	858 232	813 644
Næringssektor fordelt:										
Jordbruk, skogbruk, fiske	14 937	15 359	879	967	700	-	-	-	16 516	16 326
Industriproduksjon	22 558	25 876	1 531	2 122	2 644	2 100	-	-	26 733	30 099
Bygg og anlegg	11 515	10 261	5 419	3 874	1 575	1 366	-	-	18 508	15 500
Varehandel, hotell/restaurant	1 643	2 201	216	368	-	-	-	-	1 859	2 569
Transport, lagring	6 847	12 760	312	312	1 244	1 910	-	-	8 402	14 982
Finans, eiendom, forretningsmessige tjenester	30 776	29 215	197	1 154	1 044	-	-	-	32 017	30 369
Sosial og privat tjenesteyting	23 856	11 728	1 519	1 135	175	200	-	-	25 550	13 063
Sum	910 861	874 575	36 632	34 636	40 285	27 302	40	40	987 818	936 553

Av tabellen ser vi at Haltdalen Sparebank har 87 prosent av utlån til personkunder og 13 prosent til bedriftskunder. Innenfor bedriftsmarkedet utgjør lån til eiendomsdrift den største andelen. Banken har også utlån gjennom Terra Boligkreditt, og disse utgjorde 179 millioner kroner ved utgangen av 2012. Garantier for personkunder vedrører i stor grad garantier knyttet til Terra Boligkreditt, med hhv. 31,0 og 19,8 millioner kroner for 2012 og 2011.

I 2007 utarbeidet banken et 5-års mål på 7 strategiske områder i banken. Et av målene er å øke markedsandelen i vårt næringsområde til 60 %. Som et ledd i å nå dette målet, ble det i 2008 etablert avdelingskontor på Bjørgen og i Ålen.

Fordelingen mellom disse markedene har vært stabil de senere årene og fordeler seg slik:

Figur 3: Kundefordeling pr. område

Tabell 6: Utvikling i engasjementsbeløp fordelt på geografiske områder:

Utlån	2012		2011	
	Beløp	%	Beløp	%
Buskerud	11 300	1,2	14 819	1,7
Akershus	46 926	5,2	46 710	5,3
Oslo	28 293	3,1	25 954	3,0
Andre fylker	31 601	3,5	30 691	3,5
Sør Trøndelag	751 215	82,5	716 110	81,9
Nord Trøndelig	25 650	2,8	25 935	3,0
Hedmark	15 876	1,7	14 356	1,6
Brutto utlån	910 861	100,0	874 575	100,0

Tabellen viser at banken har 82,5 % av sin eksponering i Sør Trøndelag.

Tabell 7: Rest løpetid for hovedposter:

Post i balansen	<1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten avtalt	Sum
						løpetid	
Kont./forodr.sentralbanker	33 161	-	-	-	-	-	33 161
Utl./forodr. til kredittinst.	7 236	-	-	-	-	-	7 236
Utlån til kunder	110 059	8 806	39 522	187 207	565 267	-2 940	907 921
Obligasjoner/sertifik.	-	-	20 313	113 295	12 614	-	146 222
Aksjer	-	-	-	-	-	16 455	16 455
Øvrige eiendeler	-	-	-	-	-	7 184	7 184
Sum eiendeler	150 456	8 806	59 835	300 502	577 881	20 699	1 118 179

Tabellen over viser samlet hovedpostene i balansen fordelt etter løpetid.

Bankens garantier på 40,3 millioner kroner har i all vesentlighet en løpetid på 5 år, og bankens ubenyttede kreditter på 36,6 millioner har i all vesentlighet en løpetid på 5 år.

Banken risikoklassifiserer alle engasjementer og benytter et risikoklassifiseringssystem som er oppdelt i A, B, C, D og E (jf tabellen nedenfor).

Tabell 8: Risikoklasse:

Risikoklasse	
A	Ingen risiko
B	Lav risiko
C	Middels risiko
D	Middels - høy risiko
E	Høy risiko
	Ikke klassifisert

Det er forventet ingen eller ubetydelige tap på utlån i risikoklasse A og B. For risikoklassene C og D forventes et middels tap, mens for risikoklassen E forventes tap å utgjøre en betydelig del av renteinntektene. Risikoklassifisering er en integrert del av kredittvurderingsprosessen og blir foretatt av saksbehandlerne.

For næringslivsengasjement blir selskapets økonomi, soliditet, gjeldsgrad og likviditet, verdi/kvalitet av etablert sikkerhet og vurdering av eier/ledelse og marked vektlagt. Ved klassifiseringen blir sikkerhet vektlagt med 35 %, økonomi med 45 % og andre faktorer med 20 %.

For personkunder blir gjeldsgrad, økonomi, betalingsevne og vilje vektlagt 50 %, og verdien av etablerte sikkerheter blir vektlagt 50 %. I vår vurdering av betalingsevne, bruker vi et dataprogram som heter PM Delfi.

Tabell 9: Risikoklassifisering:

Risikoklasser	Personmarkedet		Ubenyttede trekkrettigheter				Individuelle nedskrivninger	
	Brutto utlån		Garantier					
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
A Lav risiko	670 766	631 129	25 392	19 614	32 740	20 657	-	-
B	117 230	108 071	859	1 420	-	700	-	-
C Normal risiko	7 768	15 304	108	632	-	-	-	-
D	429	634	73	90	-	-	-	-
E Høy risiko	2 233	2 218	-	-	-	-	-	-
Ikke klassifisert	305	9 820	127	2 948	163	369	40	40
Totalt	798 730	767 176	26 559	24 703	32 903	21 726	40	40

Risikoklasser	Bedriftsmarkedet		Ubenyttede trekkrettigheter				Individuelle nedskrivninger	
	Brutto utlån		Garantier					
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
A Lav risiko	29 867	27 202	1 018	1 938	613	663	-	-
B	50 770	58 843	7 027	4 466	5 674	4 163	-	-
C Normal risiko	9 790	14 556	1 450	2 829	435	385	-	-
D	21 176	6 524	578	546	132	205	-	-
E Høy risiko	-	-	-	-	-	-	-	-
Ikke klassifisert	529	275	-	154	529	160	-	-
Totalt	112 131	107 399	10 073	9 933	7 382	5 576	-	-

Tabellene viser at risikoklasse A utgjør 76,9 % av sum engasjementer før nedskrivninger. Risikoklasse D, E og uklassifisert utgjør 2,4 % av bankens engasjement.

Tabell 10: Utvikling i misligholdte og nedskrevne engasjementer:

Misligholdte lån	2012	2011	2010	2009	2008
Misligholdte engasjementer	5 745	1 064	6 333	8 811	6 765
Individuelle nedskrivninger	-	-	-	-306	-1 822
Netto misligholdte lån i alt	5 745	1 064	6 333	8 505	4 943

Tabellen omfatter alle kontrakter i mislighold samt de nedskrivningene som er gjort på engasjementene.

Misligholdte lån fordelt på sektor og næring	2012	2011
Personmarkedet	5 745	337
Næringssektor fordelt:		
Industriproduksjon		727
Misligholdte lån ialt	5 745	1 064

Tabell 11: Utvikling i tapsutsatte og nedskrevne engasjementer:

Øvrige tapsutsatte lån	2012	2011	2010	2009	2008
Øvrige tapsutsatte lån i alt	75	90	-	9 347	3 337
Individuelle nedskrivninger	-40	-40	-	-1 789	-273
Netto øvrige tapsutsatte lån i alt	35	50	-	7 558	3 064

Tabellen omfatter alle kontrakter hvor det er identifisert tapspotensiale samt de nedskrivningene som er gjort på engasjementene.

Øvrige tapsutsatte lån fordelt på sektor og næring	2012	2011
Personmarkedet	75	90
Øvrige tapsutsatte lån i alt	75	90

Tabell 12: Spesifikasjon over periodens bokførte tap:

Tapskostnader utlån/garantier	2012	2011
Periodens endring i individuelle nedskrivninger på utlån	-	40
Periodens endring i gruppeavsetninger	-	977
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	987	258
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	5 010	842
Periodens tapskostnader	5 997	2 117

I resultatregnskapet består tap på utlån og garantier av konstaterte tap etter fradrag for inngang på tidligere avskrevne fordringer. Det er utarbeidet retningslinjer for håndtering av tap på utlån og garantier iht. Kredittilsynets utlånsforskrift av 21. desember 2004 og etter reglene for god regnskapskikk.

Utlån, misligholdte/tapsutsatte lån og individuelle / gruppevise nedskrivninger:

Lån og finansiell leasing er regnskapsmessig behandlet i henhold til Kredittilsynets forskrift FOR 2004-12-21 nr 1740: Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner ("Utlånsforskriften av 2004") og regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rentes metode.

Utlån er vurdert til nominelle verdier med unntak av tapsutsatte og misligholdte lån der det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall har påløpt. Misligholdte lån defineres som misligholdt når forsinket betaling er mer enn 90 dager og forsinkelsen ikke skyldes tilfeldige forhold hos kunden. Tapsutsatte lån er ikke nødvendigvis misligholdt, men kundens økonomiske situasjon og verdien av sikkerhetene innebærer fare for tap.

Lån som er fullt nedskrevet som følge av at tap er konstatert, fjernes fra balanseoppstillingen og inngår ikke i brutto utlån. Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall, har påløpt, måles tapet som differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte framtidige kontantstrømmene (eksklusiv framtidige kredittap som ikke har påløpt), diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente (dvs. den effektive renten beregnet ved førstegangsinnregning). Tapsbeløpet innregnes i resultatet.

Friskmelding av misligholdte engasjement skjer etter individuelle vurderinger som tilsier at engasjementet ikke lenger vurderes som tapsutsatt.

Nedskrivninger for kredittap er foretatt på individuelle utlån, samt at det i tillegg er foretatt gruppenedskrivninger.

Nedskrivning på grupper av utlån vil si nedskrivning uten at det enkelte tapsengasjement er identifisert. Nedskrivningen er basert på objektive bevis for verdifall i bankens låneportefølje ut fra bankens vurdering av risiko for manglende betalingsevne med grunnlag i beregninger med basis i erfaringstall, konjunktrendringer, bransjeanalyser og andre forhold. Andre forhold kan være verdifall på fast eiendom ved økte markedsrenter, svikt i betjeningsevne ved markert renteoppgang eller nedbemanning på større arbeidsplasser.

Konstaterte tap og inngang på tidligere konstaterte tap føres over resultat etter hvert som de oppstår. Konstaterte tap på utlån er tap som regnes som endelige. Når et misligholdt engasjement vurderes som umulig å inn drive, konkursbehandling er avsluttet eller insolvens er konstatert, og eventuelle sikkerheter er realisert eller overtatt, bokføres tapet som konstatert.

Individuelle nedskrivninger på utlån	2012	2011
Individuelle nedskrivninger 01.01.	40	-
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	-	40
Individuelle nedskrivninger 31.12.	40	40
Nedskrivninger på grupper av utlån	2012	2011
Nedskrivninger på grupper av utlån 01.01.	2 900	1 923
Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-	977
Nedskrivninger på grupper av utlån 31.12.	2 900	2 900

6.2.2 Styring og kontroll

Banken anser kreditttrisikoen for å være en av de største risikoene i virksomheten og har iverksatt tiltak for å sikre at kvaliteten i porteføljen er innenfor akseptable rammer. Sentrale forutsetninger for å redusere kreditt risiko er god kredittvurdering av kunden samt gode rutiner, systemer og verktøy på kredittgiving og en tett oppfølging av låneengasjementene.

Det har vært lagt vekt på en løpende opplæring av kredittmedarbeiderne. Det utarbeides kompetanseplaner hvor alle skal gå et løp fram mot sertifisering som finansiell rådgiver. I læringsløpet benytter banken tjenester fra Terra Skolen.

I tråd med bankens risikopolicy har styret vedtatt en egen Kredittpolicy. I tillegg har banken en kredittåndbok som avspeiler bankens kredittpolicy, herunder klargjøring av krav til dokumentasjon og betjeningsevne for kunder som innvilges kreditt. Kundens betalingsevne er stadfestet som det viktigste kriteriet for kredittgiving. Deretter er det sikkerheten som blir vurdert. Gjeldene kredittpolicy er vedtatt av styret 21.08.2012. Kredittåndboken er under løpende evaluering etter at den ble etablert høsten 2008.

Sentral i styring av bankens kreditt risiko er kredittinnvilgelsesprosessen. Bankens kredittåndbok gir klare retningslinjer for de rutiner som skal følges. Håndboken inneholder også mye om avtalerettslige forhold mellom bank og kunde. Implementering skjer gjennom opplæring og info i bankens kredittmøter som foregår annenhver mandag.

Banken kan plassere lån med pant i bolig inntil 60 prosent i Terra Boligkreditt. Ved utgangen av 2012 hadde banken plassert 179 millioner kroner. Hovedsakelig legges nye lån i Terra Boligkreditt. Styret vurderer at kvaliteten på egen balanse per i dag ikke er svekket ved at deler av den porteføljen som ligger innenfor 60 prosent sikkerhetsstillelse, er flyttet over til Terra Boligkreditt. Porteføljen på egen balanse vil imidlertid over tid kunne endre karakter da en mindre andel av lån innenfor 60 prosent ligger i egen balanse, mot en økende andel av lån utover 60 prosent - dog i hovedsak innenfor 80 prosent. Dette vil i liten grad påvirke bankens kapitaldekning, men i noen grad kunne føre til en økende rentenetto da banken kan prise inn noe høyere risiko i porteføljen.

Overordnet styring og kontroll av risiko er nærmere beskrevet i kapittel 5 ovenfor.

6.2.3 Kapitalbehov (Regulatoriske minimumskrav)

Kapitalbehovet iht. standardmetoden for kreditt risiko er beregnet til 41,8 millioner kroner.

6.3 Operasjonell risiko

Banken har valgt basismetoden for beregning av kapitalkrav. I basismetoden er beregningsgrunnlaget for minstekravet til ansvarlig kapital gitt ved 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år multiplisert med 12,5, jf. § 42-1 i kapitalkravsforskriften.

6.3.1 Risikovilje og eksponering

Banken har som en følge størrelsen en moderat risikoprofil når det gjelder operasjonell risiko, men er eksponert for betydelig iboende operasjonell risiko gjennom sin virksomhet. Bankens operasjonelle risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser, samt juridisk risiko.

6.3.2 Styring og kontroll

I likhet med de fleste andre operasjonelle risikoer banken eksponeres for er dette daglige utfordringer som så vel ledelsen som de øvrige ledere i banken må være seg bevisst. Styret mottar derfor årlig internkontrollrapport.

Bankens retningslinjer for behandling av personopplysninger og bankens rutiner for å unngå at noen benytter banken til hvitvasking av penger er nedfelt i bankens vedtatte Antihvitvaskingsinstruks. Retningslinjer og rutiner gjennomgås jevnlig med relevant personale og minimum årlig etter styrets gjennomgang av instruksjonen.

Gjennom de tiltak som er iverksatt og den overvåking som gjennomføres anser banken at den har god kontroll på de operasjonelle risikoer den utsettes for.

Overordnet styring og kontroll av risiko er beskrevet i kapittel 5 ovenfor.

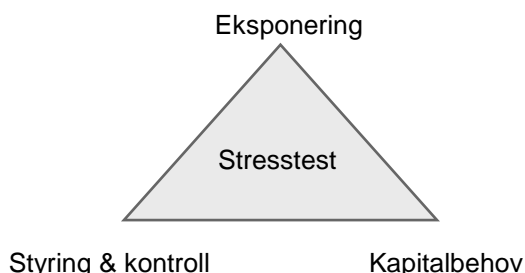
6.3.3 Kapitalbehov (Regulatorisk minimumskrav)

Haldalen Sparebank benytter seg av Basismetoden for beregning av kapitalkravet. Kapitalkravet er beregnet til 3,6 millioner kroner.

7 VURDERING AV KAPITALBEHOV PILAR 2

7.1 Oppsummering

Kapitalbehov er vurdert på bakgrunn av samlet eksponering og selskapets styring og kontroll med risikoen. Det er utført stresstester for å sikre at bankens kapital er robust nok til å håndtere en stressituasjon.

I kapitlene nedenfor er det redegjort nærmere for rammeverk og styring av de risikotypene som ikke dekkes av Pilar 1 - minimumskrav til ansvarlig kapital, samt en nærmere beskrivelse av beregningen av økonomisk kapital for kreditt-, markeds- og operasjonell risiko der den avviker fra de regulatoriske beregninger som er gitt.

Risikotyper	Risikovilje	2012 Minstekrav Basel II	2012 ICAAP
Kreditrisiko	Lav til moderat	42,6	42,6
Markedsrisiko	Lav til moderat		3,0
Operasjonell risiko	Moderat	3,6	4,3
Renterisiko i bankporteføljen	Lav til moderat		2,5
Konsentrasjonsrisiko	Lav		3,2
Likviditetsrisiko	Lav		4,7
Forretningsrisiko	Moderat		11,3
Eiendomspriserisiko	Moderat		0,7
Strategisk risiko	Lav		0,7
Totalt kapitabelbehov ICAAP		46,2	73,1
Faktisk ansvarlig kapital		92,5	92,5
Over/under ICAAP-krav		46,3	19,5
Styrets krav til ansvarlig kapital (14 %)		78,3	78,3
Over/under styrets krav		14,2	14,2
Beregningsgrunnlag		559,5	559,5
Kapitaldekning i % (Pilar I)		16,5 %	10,1 %

Tabellen over viser oppbygningen av bankens vurderte interne kapitalbehov etter ICAAP prosessen, satt opp mot bankens ansvarlige kapital. Beløp er i millioner kroner. Forskjellen er bankens vurderte kapitalbuffer.

7.2 Operasjonell risiko

Det er foretatt kvantitative vurderinger over tap i verste fall i banken, og den operasjonelle risiko vurderes å være lav. Det vil likevel være iboende begrensninger som gjør at operasjonelle hendelser kan og vil oppstå.

7.2.1 Kapitalbehov (ICAAP krav)

Forskriftens beregning av operasjonell risiko på NOK 3,6 mill er tillagt NOK 0,7 mill for å ta tilstrekkelig høyde for tap i verste fall knyttet til operasjonelle aktiviteter i banken.

7.3 Kreditrisiko

Usikkerheten rundt kreditttap og konsekvensene av økte kreditttap utgjør en vesentlig risiko for banken. Det er på denne bakgrunn foretatt vurderinger og analyser av bankens tap i verste fall. En naturlig og rimelig konsekvens av økte kreditttap vil være at banken strammer inn på kredittretningslinjene og øker kravene til kundens betjeningsevne for å gi finansiering. Det vurderes ikke som relevant å gjennomføre stresstest basert på at banken i en situasjon med ekstraordinære tap også har høy vekst. Økte kreditttap vil antakelig over litt tid bidra til redusert utlånsportefølje. Bankens vil imidlertid ha eksponering for kreditttrisikoen i utlån og tilbud som er avgitt.

7.3.1 Kapitalbehov (ICAAP krav)

Kapitalbehovet iht. standardmetoden for kredittrisiko er tilstrekkelig til å møte de risikoer banken har definert. Konsentrasjonsrisiko er særskilt vurdert i kapittel 7.4.

7.4 Konsentrasjonsrisiko

7.4.1 Risikovilje og eksponering

Konsentrasjonsrisiko er risiko for tap som følge av konsentrasjon om store enkeltkunder; enkelte bransjer; geografiske områder; sikkerheter med samme risikoegenskaper (for eksempel priser), motparter i interbankoperasjoner eller handel med finansielle derivater. Banken har egne retningslinjer for å håndtere denne risikoen.

Kapital allokert til konsentrasjonsrisiko er i første rekke knyttet til virksomheter som fremkommer på rapport over store engasjementer, lokale bedrifter og eksponering i konjunkturutsatte bransjer.

Banken har per 31.12.2012 et stort utlånsengasjement til bedriftsmarkedet som til sammen utgjør 18,4 millioner kroner.

7.4.2 Styring og kontroll

Banken har som overordnet målsetning å innrette bankens kredittportefølje med en godt diversifisert portefølje både relatert til engasjementsstørrelser og eksponering i ulike risikoklasser. Banken har etablert rutiner for rapportering av store engasjementer til ledelse og styre. Rapportering skjer kvartalsvis. I bankens kredittpolicy er det vedtatt at sum totale store utlånsengasjement (vektet) samlet ikke skal utgjøre mer enn 50 prosent av ansvarlig kapital. Pr. 31.12.2012 er denne andelen på 33 prosent.

7.4.3 Kapitalbehov (ICAAP krav)

Banken har gjennomført stresstester på konsentrasjonsrisiko og det interne kapitalbehovet for konsentrasjonsrisiko er fastsatt til 3,2 millioner kroner.

7.5 Markedsrisiko

7.5.1 Risikovilje og eksponering

Markedsrisiko i banken relaterer seg til investeringer i finansielle instrumenter og vedrører i tillegg til bankens overskuddslikviditet, som er plassert i likvide investeringer, også eiendom og renteutvikling. Banken hadde ved utgangen av 2012 146 millioner kroner plassert i obligasjoner og sertifikater og 5,5 millioner kroner i pengemarkedsfond. Videre har banken en aksjeportefølje på 3,2 millioner kroner utover strategiske investeringer på 7,8 millioner i Terra-Gruppen AS, Terra Boligkreditt AS, Kredittforeningen for sparebanker og andre.

Porteføljen av rentefond, sertifikater og obligasjoner er en del av bankens likviditetsreserver, og skal derfor ha lav markedsrisiko. Denne porteføljen forvaltes av profesjonelle forvaltere med definerte risikorammer og forvaltermandat. Både renterisikoen og kredittrisiko skal være lav i porteføljen.

Bankens egne eiendommer (lokaler) hadde en bokført verdi ved utgangen av 2012 på 3,0 millioner kroner. Banken anser markedsrisikoen for egne eiendommer som moderat da det er usikkerhet knyttet til omsettelighet.

Banken er i tillegg eksponert for markedsrisiko i form av renterisiko i bankporteføljen, som oppstår på grunn av ulik rentebinding på eiendeler og gjeld. Denne risikoen beregnes særskilt.

7.5.2 Styring og kontroll

Banken har overlatt forvaltningen av renteporteføljen til ekstern forvalter, som skal forvalte midlene i samsvar med bankens policy for Kapitalforvaltning.

Overvåkning av utviklingen skjer løpende ved at banken månedlig mottar rapporter med informasjon utarbeidet av forvalter som viser avkastning samt sammensetning i porteføljen. I samarbeid med forvalter gjøres løpende vurderinger i forhold til bankens likviditetssammensetning.

7.5.3 Kapitalbehov (ICAAP krav)

Det er foretatt stresstester basert på bankens stressscenario som stresstester et fall i aksjemarkedet på 42 % og et parallelt skift i rentekurven på 2,5 %. Beregninger av markedsrisiko tar høyde for maksimal utnyttelse av eksponeringsrammer i investeringsporteføljer. Stresstesten som er foretatt tar høyde for et scenario hvor alt faller. Styret vurderer bankens markedsrisiko for å være moderat.

Det interne kapitalbehovet for markedsrisiko er fastsatt til 8,8 millioner kroner. Av dette er 6,3 millioner beregnet tap som følge av potensielt verditap på aksjer og obligasjoner. Bankens kapitalbehov for renterisiko i bankporteføljen er 2,5 millioner kroner. Markedsrisiko på eiendommer (eiendomspriserisiko) er beregnet til 0,9 millioner kroner, og av dette er 0,7 millioner kroner inkludert i kapitalbehovet for kredittrisiko.

7.6 Likviditetsrisiko/omdømmerisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at selskapet ikke klarer å innfri sine forpliktelser ved forfall uten at det oppstår store kostnader i form av dyr refinansiering eller behov for fortlidlig realisering av eiendeler. Likviditetsrisiko inkluderer omdømmerisiko, når omdømmet er påvirket slik at det gir dyrere finansiering. Omdømmerisiko kan defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, långivere, aksjeeiere og myndigheter.

7.6.1 Risikovilje og eksponering

Eksponeringen og forfallstruktur fremgår av årsregnskapet med note 25.

Banken skal ha en lav risikoprofil når det gjelder likviditetsrisiko. Omdømmerisikoen anses å være lav til moderat.

Likviditetsrisikoen vil avhenge av bankens balansestruktur, likviditeten i markedet og bankens kredittverdighet. Bankens utlånsportefølje har stort sett lang restløpetid, mens det meste av innskuddene enten ikke har eller har svært kort oppsigelsestid. Banken har derfor en likviditetsrisiko. Bankens innskudd er fordelt på mange innskytere, og bankens omdømme er godt i forhold til å gi gode stabile innskuddsbetingelser.

Kunder med særvilkår pr. 31.12.2012 utgjorde 135 mill kr, noe som utgjør 14 % av totale innskudd. Banken har historisk ikke opplevd store uttak av innskudd. Gjennom den spesielle likviditetssituasjonen i 2008, med stort press på bankenes soliditet og evne til å ivareta større innskuddsmidler utover innskuddsgarantien, klarte banken å øke sin innskuddsdekning og framsto gjennom sin håndtering av utfordringene som en solid bank i forhold til sin kundemasse. Styret anser det derfor for lite sannsynlig at store mengder kundeinnskudd skal forsvinne ut samtidig.

Bankens funding skal ha en god spredning på forfall for å redusere refinansieringsrisikoen. Bankens fundingbehov skal i all vesentlighet sikres gjennom langsiktig innlån. Ved behov for kortsiktig innlån og funding skal maksimalt 10 % av forvaltningskapitalen lånes inn kortsiktig. Det skal sørges for at forfall på innlån, både kortsiktig og langsiktig, ordnes slik at maksimalt 7,5 % av forvaltningskapitalen har sammenfallende forfall, dvs innenfor 3 måneder.

Banken skal til enhver tid sørge for å ha trekkrettigheter som gir banken mulighet for kortsiktig funding på min 5 % av bankens forvaltningskapital. Denne trekkrettigheten skal normalt ikke benyttes annet enn ved helt kortsiktige likviditetsbehov.

For å opprettholde og vedlikeholde kredittlinjer, vurderes det som vesentlig at banken bygger relasjoner til et utvalg banker/meglerhus. Tilsvarende for plassering av obligasjons- og sertifikatlån utstedt av banken. Banken har kontakt med flere finansinstitusjoner for å spre risiko knyttet til fundingkilder, og har pr dato 3 obligasjonslån (inkl. fondsobligasjonslån) med ulike tilretteleggere.

Haldalen Sparebank har per 31.12.2012 en innskuddsdekning på 102,9 prosent. Bankens likviditetsindikatorer indikerer lav risiko. Ved utgangen av 2012 var likviditetsindikator 1 (over ett år) på 115,3 og likviditetsindikator 2 (over 1 måned) på 118,8.

7.6.2 Styring og kontroll

Det er definert klare rammer for likviditetsrisiko i bankens likviditetspolicy og rammer.

Intern kontroll sikres gjennom daglig oppfølging av bankens likviditetssituasjon, og overskuddslikviditet, trekkrettigheter, samt oversikt over løpende innlån rapporteres til styret på:

- Oversikt over overskuddslikviditet
- Innskuddsdekning
- Likviditetsindikator 1 og 2
- Løpende innlån med forfallsdato spesifisert på långiver, pris og volum
- Oversikt over antatt likviditetsbehov
- Resultat av stresstesting og andre sentrale analyser av likviditetsrisikonivået

Overordnet styring og kontroll av risiko er beskrevet i kapittel 5 ovenfor.

7.6.3 Kapitalbehov (ICAAP krav)

God likviditetsstyring skal sikre at banken alltid har tilstrekkelig likviditet til å innfri fremtidige forfall på innlån, samt finansiering av fremtidig vekst. Etablering av tilstrekkelige likviditetsreserver og beredskapsfasiliteter anses å være svært sentrale for styring av risiko og omhandles i selskapets ulike policydokumenter.

Styret vurderer kapitalbehovet som lavt. Det interne kapitalbehovet for likviditetsrisiko/omdømmerisiko er fastsatt til NOK 4,7 millioner.

7.7 Strategisk risiko og forretningsrisiko

7.7.1 Risikovilje og eksponering

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter, og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

Foretningsrisiko omfatter strategisk risiko. Forretnings- og strategisk risiko aksepteres samlet moderat. For enkeltprosjekter aksepteres en høyere risikotoleranse.

Styret anser de vesentligste forretningsrisikoer knyttet til utviklingen mht:

- Markedsforhold/konkurranse
- Kundetilfredshet og -lojalitet
- Omdømme (også i forhold til kapitalmarkedene)
- Kompetansekrav
- Endring i rammebetingelser
- Resultat/soliditet.

7.7.2 Styring og kontroll

Sentrale forutsetninger for å redusere forretningsrisiko er gode prosesser ved utvikling og forankring av vår strategi, handlingsplaner og tiltak, god oversikt over og fokus på utviklingen i egen virksomhet, samarbeidspartnere, leverandører, i markedet og endringer i myndighetenes krav.

Strategi, handlingsplaner og tiltak utvikles årlig gjennom involverende prosesser, med bred deltakelse på alle nivåer i organisasjonen. I behandlingen inngår analysering av utviklingen i egen virksomhet og omverden, og vurdering av alternative tiltaks- og utviklingsscenario. Styret behandler og beslutter bankens strategi i forbindelse med budsjettbehandlingen i desember hvert år. Strategisk plan inneholder måltall for utvikling av lønnsomhet, soliditet og vekst.

Alle avdelinger gir innspill til den sentrale budsjettprosessen, på grunnlag av føringer fra styre og ledelse, med bakgrunn i vedtatt strategi/handlingsplaner og virksomhetens utvikling mht resultat og soliditet.

Kunde- og medarbeiderundersøkelser har vært gjennomført årlig de siste 4 årene og resultatene av undersøkelsene presenteres for alle enheter i banken. Mulige forbedringstiltak diskuteres i fellesmøte med styret og ansatte.

I årlige medarbeidersamtaler og hyppige arbeidssamtaler holdes fokus på utviklingen og utfordringer, bl.a. vil målstyring være et sentralt element. Medarbeider- og arbeidssamtaler skal gjennomføres med alle ledere og medarbeidere.

Ledelses- og organisasjonsutviklingsprosjekter er gjennomført ved flere anledninger de senere år. Retningslinjer og rutiner vurderes løpende, og opplæringstiltak gjennomføres ved behov. Ved den årlige medarbeidersamtalen er kompetansebehov og læringsløp tema.

Medlemskapet i Sparebankforeningen og fellesskapet i Terra-Gruppen AS styrker bankens oppmerksomhet om pågående utredninger/høringer som vedrører bransjen, og gir god drahjelp ved implementering av tilpasninger til myndigheters beslutninger og markedsmessige endringer/nyheter. Gjennom 2009 og 2010 ble det jobbet aktivt fra både Sparebankforeningen og Terra-Gruppen AS i forhold til de utfordringer som var aktuelle for de mindre og mellomstore sparebankene. I løpet av 2013 vil alle bankene i Terra Gruppen AS få store forbedringer i sine datasystemer gjennom programmet LØFT. LØFT skal gi bankene mulighet for bedre kundeoppfølging ved innføring av salgstøtte (CRM), analyse, segmentering og vurdering av kundemassen gjennom bedre rapportering og økt lønnsomheten gjennom en forbedret risikostyring av kredittrisiko (risikoklassifisering).

7.7.3 Kapitalbehov (ICAAP krav)

Banken har foretatt stresstest mht forretnings- og strategisk risiko.

Forretningsrisiko kan defineres som uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser som følge av konjunktursvingninger, endret kundeatferd eller endret konkurransesituasjon.

Det interne kapitalbehovet for forretnings- og strategisk risiko er fastsatt til NOK 12 millioner.

8 SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV

Haltdalen Sparebank hadde ved utgangen av 2012 en kapitaldekning beregnet etter Basel II reglene på 16,5 %. Kjernekapitaldekningen utgjør også 16,5 %. Kapitalkravet er beregnet til 44,8 millioner kroner. Ren kjernekapitaldekning er 13,9 %

Med utgangspunkt i forutsetninger som er lagt til grunn for ICAAP prosessen, er kapitalbindingen under Pilar 2 anslått til 26,9 mill kroner. Kapitalbindingen for Pilar 1 og Pilar 2 er etter dette anslått til 73,1 millioner kroner. Eventuelle diversifiseringseffekter er ikke hensyntatt, og det er i realiteten lite sannsynlig at alle hendelser vil inntreffe samtidig.

Faktisk ansvarlig kapital var på NOK 92,5 millioner.

Det er foretatt en gjennomgang av de viktigste faktorer som ligger til grunn for risiko og kapitalvurderinger for banken. Banken har tilstrekkelig kapital til å dekke behovet for kjerne- og ansvarlig kapital i 2012.

Tabell 13: Sammenstilling av ICAAP beregningene nedenfor gir en numerisk oppstilling og sammensetningen av de enkelte risikofaktorens bidrag til ICAAP kravet på 73,1 millioner kroner. Med de forutsetninger som er gjort har Haltdalen Sparebank overskytende kapital på om lag 20,9 millioner kroner.

Tabell 13: Sammenstilling av ICAAP beregningen (beløp i millioner kroner)

Risikotyper	Risikovilje	2012 Minstekrav Basel II	2012 ICAAP
Kreditrisiko	Lav til moderat	42,6	42,6
Markedsrisiko	Lav til moderat		3,0
Operasjonell risiko	Moderat	3,6	4,3
Renterisiko i bankporteføljen	Lav til moderat		2,5
Konsentrasjonsrisiko	Lav		3,2
Likviditetsrisiko	Lav		4,7
Forretningsrisiko	Moderat		11,3
Eiendomspriserisiko	Moderat		0,7
Strategisk risiko	Lav		0,7
Totalt kapitabelbehov ICAAP		46,2	73,1
Faktisk ansvarlig kapital		92,5	92,5
Over/under ICAAP-krav		46,3	19,5
Styrets krav til ansvarlig kapital (14 %)		78,3	78,3
Over/under styrets krav		14,2	14,2
Beregningsgrunnlag		559,5	559,5
Kapitaldekning i % (Pilar I)		16,5 %	10,1 %